

Participatie als proces

Het goed uitvoeren van participatie vraagt om een proces dat **tijdig** duidelijk wordt of en hoe participatie een rol speelt in de beoogde ontwikkeling of een project, en hoe dit vorm gegeven dient te worden. De hieronder benoemde **processtappen** zijn bedoeld om grip te krijgen op het proces van participatie. Niet alleen de tijdigheid en afstemmen en **verwachtingsmanagement** zijn onderdeel van het proces, maar ook de **taak- en rolverdeling**, en het **proces van leren**.

Het proces kan vanuit **twee perspectieven** ingezet worden, namelijk als **inwonerparticipatie** (initiatief ligt bij de overheid) of **overheidsparticipatie** (initiatief ligt bij de inwoner).

Het doel van participatie is niet draagvlak creëren, maar zorgen voor wederzijds begrip en voldoende weten wat leeft in de samenleving zodat het bestuur (college en/of raad) een gewogen besluit kan nemen binnen geldende kaders. Draagvlak creëren kan wel onderdeel zijn van een gespecificeerde verwachting (doelstelling).

Stap 1-3 zijn standaard als procedure. Het maatwerk zit in stap 4, 5 en 6 zijn maatwerk maar vormen wel altijd de ruggengraat: het opstellen van een participatieplan met bijhorende tools en deskundigheid, en vervolgens de uitvoering en boring van de opbrengst van het traject. En natuurlijk: de terugkoppeling hiervan naar alle betrokkenen. Hierop volgt uitvoering. Stappen 6-8 zijn nadrukkelijk bedoeld om recht te doen aan het (blijven) leren van het vormgeven van participatie.

INWONERPARTICIPATIE	OVERHEIDSPARTICIPATIE
STAP 1: Participatie of niet? – Plan of ontwikkeling	
<p>Direct bij het ontstaan van een plan of ontwikkeling wordt antwoord gegeven op de vraag of participatie speelt of niet. Degene die beslist over het plan of de ontwikkeling is ook degene die een besluit neemt over (de vorm van) participatie. Daarnaast wordt een eerste beeld van de verwachting geformuleerd, ook ten aanzien van het proces.</p> <p>Participatie is de grondhouding en daarmee de veronderstelling dat participatie vormgegeven moet worden. Hier kan alleen beargumenteerd van afgeweken worden (stap 2). <i>Indien gewenst wordt een lijst met onderwerpen opgesteld waar participatie altijd verondersteld wordt.</i></p>	<p>Wanneer een initiatief vanuit de samenleving komt en de overheid om medewerking wordt gevraagd is in feite altijd sprake van overheidsparticipatie. Indien het voorstel onvoldoende grond heeft om in behandeling genomen te worden, wordt dit beargumenteerd en gedocumenteerd.</p>
STAP 2: Rollen en verantwoordelijkheden overheid	
<p>De initiatiefnemer of projectverantwoordelijke stelt vast:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wie is ambtelijk verantwoordelijk? - Wie is bestuurlijk verantwoordelijk (college)? - Afweging: wel of geen participatie (zie stap 1) - Rol raad of raads werkgroep? 	<p>De verantwoordelijke (gemeente) stelt vast:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wie is ambtelijk verantwoordelijk? - Wie is bestuurlijk verantwoordelijk (college)? - Rol raad? - Wie is de initiatiefnemer (status: individu, groep, organisatie, etc.) - Wie stelt het participatieplan vast?

<ul style="list-style-type: none"> - Op welk deel of delen van de organisatie heeft het betrekking? - Wie stelt het participatieplan vast? 	
STAP 3: Verwachting – met welk doel participeren?	
<p>In afstemming met de betrokkenen (zie stap 2) wordt vastgesteld met welk doel (verwachting ten aanzien van resultaat/opbrengst) participatie ingezet wordt. En hierbij ook specifiek formuleren wanneer het traject als succesvol wordt gezien. Verwachtingen worden gekoppeld aan het op tafel leggen van alle belangen (betrokkenen) en wettelijke kaders.</p>	<p>In afstemming met de betrokkenen (zie stap 2) wordt vastgesteld met welk doel (verwachting ten aanzien van resultaat/opbrengst) participatie ingezet wordt. En hierbij ook specifiek formuleren wanneer het traject als succesvol wordt gezien. Verwachtingen worden gekoppeld aan het op tafel leggen van alle belangen (betrokkenen) en wettelijke kaders.</p>
STAP 4: Opstellen participatieplan [maatwerk]	
<p>De verantwoordelijkheid voor het opstellen en uitvoeren van een participatieplan ligt bij de ambtelijk verantwoordelijke, in afstemming met de overige betrokkenen (zie stap 2). Zij ontvangen een stappenplan participatie waarin staat wat van hen verwacht wordt en op welke manier zij vanuit de gemeente ondersteuning kunnen ontvangen (zowel op proces als randvoorwaarden). Er kan gekozen worden voor participatie een deskundige partij in te huren, welke mogelijk ook verantwoordelijk wordt voor het participatieplan. Het plan beschrijft in ieder geval:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participatieniveau participatieladder Belanghebbenden - Communicatieplan - Tool(s) voor participatie (vorm(en) participatie - Verwachting management belanghebbenden - Randvoorwaarden en hoe deze te realiseren, inclusief financiering. - Op- en vaststellen spelregels voor het proces. - Planning - Verslaglegging & verantwoording 	<p>De verantwoordelijkheid voor het opstellen en uitvoeren van een participatieplan ligt bij de bewoner(s). Zij ontvangen een stappenplan participatie waarin staat wat van hen verwacht wordt en op welke manier zij vanuit de gemeente ondersteuning kunnen ontvangen (zowel op proces als randvoorwaarden). Het plan beschrijft in ieder geval:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participatieniveau participatieladder (in afstemming met de gemeente) - Belanghebbenden - Communicatieplan - Tool(s) voor participatie (vorm(en) participatie - Verwachting management belanghebbenden - Randvoorwaarden en hoe deze te realiseren, inclusief financiering. - Op- en vaststellen spelregels voor het proces. - Planning - Verslaglegging & verantwoording
STAP 5: Vaststellen participatieplan	
<p>Het plan wordt vastgesteld op het juiste niveau (ambtelijk en/of bestuurlijk) (zie stap 2).</p>	<p>Het plan wordt ambtelijk beoordeeld op volledigheid, waar nodig door initiatiefnemer bijgesteld en vervolgens vastgesteld op het juiste niveau (ambtelijk en/of bestuurlijk) (zie stap 2).</p>
STAP 6: Uitvoeren participatie	
<p>Uitvoering geven aan het participatieplan waarbij planning en kwaliteit bewaakt wordt. Indien nodig wordt bijgestuurd (afstemming verantwoordelijke, zie stap 2).</p>	<p>Uitvoering geven aan het participatieplan waarbij planning en kwaliteit bewaakt wordt. Indien nodig wordt bijgestuurd (afstemming verantwoordelijke, zie stap 2).</p>
STAP 7: Opbrengst vaststellen en borgen in project of ontwikkeling	

De opbrengst van het participatietraject wordt geborgd in het betreffende plan of ontwikkeling. Hiervan volgt ook een terugkoppeling naar de betrokkenen.	De overheid biedt ruimte voor gevraagd plan of ontwikkeling zoals gedefinieerd als opbrengst van de participatie. Hiervan volgt ook een terugkoppeling naar de betrokkenen.
STAP 8: Evaluatie & leerpunten	
Het participatietraject en de opbrengst worden beoordeeld op inhoud en kwaliteit met specifieke aandacht voor de relatie tussen de resultaten (kwantitatief en kwalitatief) en de vooraf gestelde verwachting. Leerpunten worden gedefinieerd en afspraken gemaakt over hoe deze worden verwerkt.	Het participatietraject en de opbrengst worden beoordeeld op inhoud en kwaliteit met specifieke aandacht voor de relatie tussen de resultaten (kwantitatief en kwalitatief) en de vooraf gestelde verwachting. Leerpunten worden gedefinieerd en afspraken gemaakt over hoe deze worden verwerkt.